

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jana Rutsche a soudkyně JUDr. Martiny Kůchlerové, Ph.D., a JUDr. Ivony Šubrtové ve věci

žalobců: a) L. Z.
b) Mgr. J. H.
oba zastoupeni advokátkou Mgr. et Mgr. Pavlou Špondrovou
sídlem Voršílská 130/10, 110 00 Praha 1

proti
žalovanému: **Krajský úřad Libereckého kraje**
sídlem U Jezu 642/2a, 461 80 Liberec

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 13. prosince 2022, č. j. KULK 90797/2022,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobci se žalobou podanou u Krajského soudu v Hradci Králové dne 15. 2. 2023 podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), domáhali zrušení výše označeného rozhodnutí (dále jen „napadené rozhodnutí“), které jim bylo doručené dne 15. 12. 2022 a

kterým žalovaný zamítl jejich odvolání a potvrdil rozhodnutí Městského úřadu Jilemnice (dále jen „správní orgán I. stupně“) ze dne 30. 9. 2022, č. j. PDMUJI 10980/2022 (dále jen „prvoinstanční rozhodnutí“).

2. Prvoinstančním rozhodnutím správní orgán I. stupně nevyhověl žádosti žalobců a neprovedl zápis jména „Honza“ do matriční knihy narození ve vztahu k jejich dítěti.

II. Shrnutí argumentace obsažené v žalobě a ve vyjádření žalovaného

3. Žalobci nejprve zrekapitulovali dosavadní průběh správního řízení s tím, že napadají rozhodnutí žalovaného v celém jeho rozsahu pro nezákonnosti a vady řízení, stejně tak za nezákonné považují prvoinstanční rozhodnutí.
4. K žalobní námitce porušení zásady zákonnosti správního řízení dle § 2 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), a porušení § 62 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění účinném do 31. 12. 2022 (dále jen „zákon o matrikách“), žalobci uvedli, že správní orgány neumožněním zápisu výše uvedeného jména neumožnily ochranu ústavně zaručených práv (čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práva a základních svobod), když oba správní orgány provedly pouze formalistní a otrockou aplikaci ustanovení § 62 odst. 1 zákona o matrikách, které mj. stanoví, že do matriční knihy nelze zapsat jména zkomolená, zdobnělá a domácká. Na základě této aplikace by tak dle žalobců nebylo možné do matriční knihy zapsat jména jako „Eliška“, „Anežka“, „Aňa“, „Johanka“ atd. Správní orgány nezohlednily smysl a účel právní úpravy. Zapsat jméno zkomolené, zdobnělé a domácké lze pouze za předpokladu, že se toto jméno časem osamostatnilo. Žalobci mají za to, že vzhledem k zápisům tohoto jména v matriční knize se jedná o jméno zdomácnělé osamostatněné, a splňuje tak podmínky pro zápis takového jména stanovené zákonem o matrikách. Přestože je možné existenci jména prokázat prostřednictvím veřejně dostupných zdrojů (např. živnostenský rejstřík nebo databáze <https://www.kdejsme.cz/>), žalobci též správnímu orgánu I. stupně předložili znalecký posudek, který ze strany správních orgánů nebyl náležitě zohledněn. Žalobci odkazovali i na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 1. 2015, č. j. 4 As 155/2014-32, ze kterého plyne, že pochybnosti o existenci jména lze vyvrátit nejen znaleckým posudkem, ale též např. výpověďmi svědků či listinami.
5. V dalším žalobním bodě žalobci poukázali na porušení zásady zákazu zneužití pravomoci. V této souvislosti konstatovali, že správním orgánům nepřísluší v rámci hodnocení důkazů přezkoumávat věcnou správnost znaleckých posudků, jak dle jejich názoru správní orgány v daném řízení činily. Žalobci k otázce přezkumu věcné správnosti znaleckých posudků odkázali na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2010, sp. zn. 28 Cdo 329/2010. Tvrzení správního orgánu I. stupně, že znalkyně není oprávněna doporučovat či nedoporučovat zápis do matriční knihy, je v rozporu s veškerou dosavadní matriční praxí, kdy je právě tento závěr v posudcích požadován.
6. Žalobci se domnívají, že jednání správních orgánů nešetřilo jejich oprávněný zájem spočívající v ochraně soukromého a rodinného života, ochraně před nepřiměřenými zásahy státu a ovlivňování svobodné volby rozhodovat o svém životě a životě své rodiny.
7. Dále pak namítali, že byla porušena zásada legitimního očekávání stanovená v § 2 odst. 4 správního řádu, kdy je podstatou této zásady povinnost správního orgánu postupovat

tak, aby při skutkově shodných či podobných případech nevznikaly nedůvodné rozdíly. Pokud žalobci předložili listiny, z nichž vyplývá, že v jiných případech bylo jméno „Honza“ do matriční knihy zapsáno, správní orgány nemají hledat důvody pro zpochybnění těchto zápisů, aniž by se s přístupem těchto orgánů seznámily. Postup správních orgánů byl též v rozporu se zásadou souladu s veřejným zájmem stanovenou v § 2 odst. 4 správního řádu, neboť prosazování absolutní čistoty jazyka dle jejich názoru není veřejným zájmem, a se zásadou hospodárnosti dle § 6 odst. 2 správního řádu, protože to byla právě žalobkyně a), která zjišťovala, které matriky toto jméno jako matriční zapsaly a jaké je k tomu vedly důvody.

8. Žalobci se domnívají, že odůvodnění obou rozhodnutí jsou nedostatečná, respektive nepřezkoumatelná. Správní orgány nedostatečně vysvětlily, proč postupovaly v rozporu s řadou zásad správního řízení, zejména proč nezohlednily existenci řady výskytů jména „Honza“ a proč postupují odlišně oproti jiným matrikám. Při zjišťování skutkového stavu nebylo postupováno řádně a je nutné ho doplnit.
9. S ohledem na výše uvedené žalobní body se tak žalobci domáhají zrušení napadeného rozhodnutí.
10. Žalovaný ve svém vyjádření k žalobě ze dne 28. 3. 2023 nejprve konstatoval, že žalobní argumentace je téměř totožná s námitkami uplatněnými v odvolání proti prvoinstančnímu rozhodnutí, přestože se s ní žalovaný v odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí dle jeho názoru dostatečně vypořádal.
11. Správní orgány při rozhodování aplikovaly ustanovení § 62 zákona o matrikách, který obsahuje zákonná omezení, která musí matriční úřady při svém rozhodování respektovat. Jméno „Honza“ je dlouhodobě společensky vnímáno jako jméno domácné, a tento důvod brání matričnímu úřadu v zápisu požadovaného jména. Žalovaný v napadeném rozhodnutí nijak nerozporoval samu existenci tohoto jména a ani jeho pravopisnou podobu, pouze konstatoval, že toto jméno není pro jeho domáckou formu způsobilé být matričním jménem. Do práv žalobců tak správní orgány zasáhly pouze v intencích § 62 zákona o matrikách.
12. K povinnosti správního orgánu spolehnout se na závěry vyjádřené v žalobci předloženém znaleckém posudku žalovaný uvedl, že s ohledem na jeho povinnost vyjádřenou v § 3 správního řádu (zjistit stav bez důvodných pochybností) se nemusí řídit pouze tímto podkladem, ale též opatřovat a shromažďovat si i jiné podklady ke zjištění skutečného stavu věci. Dále k námitce legitimního očekávání žalovaný doplnil, že není kompetentní k posuzování rozhodnutí vydaných jinými správními orgány a ani není vázán výroky jejich rozhodnutí. Protizákonné rozhodnutí nesmí být podnětem k upuštění od správné aplikace zákona.
13. Žalovaný navrhnul zamítnout žalobu jako nedůvodnou.

III. Posouzení věci krajským soudem

14. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí podle části třetí, hlavy první a druhé, dílu prvního s. ř. s. Vycházel přitom ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného správního orgánu, přičemž rozsah jeho přezkumu byl vymezen žalobními body. Věc projednal a rozhodl bez nařízení jednání při splnění podmínek dle § 51 odst. 1 s. ř. s., když účastníci řízení s tímto postupem krajského soudu výslovně souhlasili. Dospěl přitom k následujícím skutkovým zjištěním a právním závěrům

15. Žaloba je nedůvodná.

Skutková zjištění vycházející z obsahu správního spisu

16. Správnímu orgánu I. stupně bylo dne 19. 4. 2022 doručeno z xx. hlášení o narození dítěte, které obsahovalo dohodu rodičů o jménu dítěte. Prostřednictvím údaje o jménu dítěte uvedeného v hlášení jeho rodiče požádali o provedení zápisu jména jejich nezletilého syna ve tvaru „Honza“ do matriční knihy narození. Doručením formuláře bylo dle § 44 správního řádu zahájeno správní řízení.
17. Dne 22. 4. 2022 žalobkyně a) předložila znalecký posudek na jméno „Honza“, vyhotovený dne 28. 2. 2022 Mgr. J. V., Ph.D., znalkyní v oboru školství a kultura s rozsahem znaleckého oprávnění v odvětví jazykověda – specializace křestní jména a příjmení. V daném posudku znalkyně konstatuje, že mužské rodné jméno ve tvaru „Honza“ lze matričně zapsat. Jedná se o jméno existující jako osamostatnělé v matriční podobě. Znalečce ve výčtu zpracovaných dat uvedla, že v databázi www.kdejsme.cz bylo zpracováno celkem sedm nálezů tohoto jména.
18. Za účelem zajištění kompletních podkladů ve správním řízení požádal správní orgán dne 26. 4. 2022 o odborné stanovisko Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky (dále jen „ÚJČ“), toto stanovisko bylo doručeno správnímu orgánu I. stupně dne 4. 5. 2022 s tvrzením, že „Honza“ je domáckou, neoficiální podobou mužského jména „Jan“ a poslední sociolingvistické průzkumy potvrdily, že toto jméno je i nadále českými mluvčími chápáno jako jméno neoficiální a k jeho osamostatnění nedochází.
19. Z odůvodnění prvoinstančního rozhodnutí je patrné, že správní orgán I. stupně dospěl k závěru, že předmětný znalecký posudek byl vypracován osobou, která má znalecké oprávnění pouze na jazykovědnou stránku věci. Otázka, zda jméno do matriční knihy zapsat, není však otázkou pouze lingvistickou, ale též právní. Dle § 62 zákona o matrikách nelze zapsat jméno domácké, a zákonné omezení je nutné dodržet, a to do doby změny právní úpravy. Skutečnost, že jiný správní orgán toto jméno do matriční knihy zapsal (naposledy 31. 1. 2022), považuje správní orgán I. stupně za pochybení a pokud postupuje dle zákona, nemůže se z jeho strany jednat o diskriminaci. Pokud bylo jméno „Honza“ zapsáno do matričních knih před 1. 7. 2001 (účinností zákona o matrikách), nebyl jeho zápis omezován zákonem a matriční úřady měly v dané otázce větší volnost. Pokud bylo předmětné jméno zapsáno po uvedeném datu, postupovaly správní orgány v rozporu s platnými právními předpisy.
20. Správní orgán I. stupně zastává názor, že znalkyně se v rámci svého znaleckého oprávnění může vyjadřovat toliko k jazykovědné stránce věci, nikoliv činit závěry o tom, zda je toto jméno způsobilé k zápisu do matriky. Správní orgán sám posoudí, zda lze jméno do matriky zapsat, a to na základě všech podkladů, vlastních poznatků. Správní orgán tak nemůže vyhovět žádosti rodičů, protože věta druhá § 62 odst. 1 zákona o matrikách zápis domácké podoby do matriční knihy zakazuje a nebyla zjištěna osamostatněnost tohoto jména.
21. Proti prvoinstančnímu rozhodnutí podali žalobci dne 18. 10. 2022 odvolání, ve kterém argumentovali tím, že znalkyně v jimi předloženém znaleckém posudku uvedla, že se jedná o jméno domácké osamostatnělé a splňuje tedy podmínky stanovené v § 62 zákona o matrikách. Dále uvedli, že správní orgán nedisponuje odborností, jež by ho opravňovala vést polemiku o závěrech znaleckého posudku, žalobci odkázali na rozsudek

Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2010, sp. zn. 28 Cdo 329/2010. Žalobci i nadále trvali na tom, že nezapsáním jména do matriční knihy správní orgán I. stupně nepostupoval v souladu s § 4 odst. 2 správního řádu, ve kterém je uvedeno, že správní orgány dbají na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly.

22. Napadeným rozhodnutím žalovaný odvolání žalobců zamítl a prvoinstanční rozhodnutí potvrdil. Tento výrok žalovaný odůvodnil tím, že správní orgán I. stupně správně posoudil, že ve znaleckém posudku chybí hlubší sociolingvistická analýza jména. Žalovaný konstatoval, že se správní orgán I. stupně ve svém rozhodnutí vypořádal se všemi námitkami žalobců, zákon o matrikách obsahuje zákonné omezení, které musí orgány vykonávající státní správu respektovat a byť lze žádost z lidského hlediska žalobců pochopit, tyto důvody nemohou převážet nad zákonným zákazem.

Právní posouzení

23. Pokud jde o právní posouzení věci, považuje na tomto místě krajský soud za vhodné připomenout, že povinnost posoudit všechny žalobní námitky neznamena, že krajský soud je povinen reagovat na každou dílčí argumentaci a tu obsáhle vyvrátit, když jeho úkolem je vypořádat se s obsahem a smyslem žalobní argumentace (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 4. 2014, č. j. 7 As 126/2013-19).
24. Dále platí, že samu okolnost, že soud nepřisvědčil argumentaci účastníka řízení, nelze bez dalšího považovat za porušení jeho práv. Právo na spravedlivý proces nelze vykládat tak, že jde o právo jednotlivce na vyhovění jeho návrhu či na rozhodnutí v jeho prospěch (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2011, sp. zn. III. ÚS 2773/11, dostupné /stejně jako všechna v tomto rozsudku citovaná rozhodnutí Ústavního soudu/ na <http://nalus.usoud.cz>).
25. Soud úvodem předesílá, že formulace žalobních bodů v žalobě se z valné většiny shoduje s argumentací, kterou žalobci uplatnili v odvolání proti prvoinstančnímu rozhodnutí. Na obsah odvolacích námitek reagoval žalovaný v odůvodnění napadeného rozhodnutí, přičemž v této souvislosti soud konstatuje, že žalovaný tak učinil precizním způsobem, když podrobně a pečlivě uvedl logické důvody, jež vyvrátily jednotlivá tvrzení žalobců obsažená v odvolání. Žalovanému tedy nebylo třeba cokoliv vytknout, a soud tak v tomto směru plně odkazuje na odůvodnění napadeného rozhodnutí [k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 Afs 75/2005-130 (k dispozici na www.nssoud.cz), podle kterého „(...) je-li rozhodnutí žalovaného správního orgánu řádně odůvodněno, je z něho zřejmé, proč žalovaný nepovažoval právní argumentaci účastníka řízení za důvodnou a proč jeho odvolací námitky považoval za liché, mylné nebo vyvrácené, shodují-li se žalobní námitky s námitkami odvolacími a nedochází-li krajský soud k jiným závěrům, je přípustné, aby si krajský soud správné závěry se soublasnou poznámkou osvojil.“].
26. K námitce nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí z důvodů pro nedostatek důvodů soud uvádí, že nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nedostatek důvodů musí být vykládána ve svém skutečném smyslu, tj. jako nemožnost přezkoumat určité rozhodnutí a zjistit jeho obsah nebo v něm uvedené důvody, pro které bylo vydáno (srov. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 19. 2. 2008, č. j. 7 Afs 212/2006 - 76, č. 1566/2008 Sb. NSS).

27. V otázce požadavků na kvalitu odůvodnění správního rozhodnutí lze poukázat například na rozsudek ze dne 16. 6. 2006, čj. 4 As 58/2005-65, v němž Nejvyšší správní soud konstatoval, že z rozhodnutí správního orgánu musí být mimo jiné patrné, „*proč správní orgán považuje námitky účastníka za liché, mylné, nebo vyvrácené, které skutečnosti vzal za podklad svého rozhodnutí, proč považuje skutečnosti předestírané účastníkem za nerozhodné, nesprávné, nebo jinými řádně provedenými důkazy vyvrácené, podle které právní normy rozhodl, jakými úvahami se řídil při hodnocení důkazů*“. Jinými slovy z rozhodnutí správního orgánu musí plynout, jaký skutkový stav vzal správní orgán za rozhodný, jak uvážil o pro věc podstatných skutečnostech, resp. jakým způsobem rozhodné skutečnosti posoudil. Povinnost odůvodnit rozhodnutí však z druhé strany nemůže být chápána tak, že vyžaduje podrobnou odpověď na každý argument účastníků řízení (srov. obdobně například nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 3441/11). Rozhodnutí správních orgánů obou stupňů tvoří z hlediska soudního přezkumu jeden celek a není proto vyloučeno, aby případné mezery odůvodnění tato rozhodnutí vzájemně zaplňovala (srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2014, čj. 6 As 161/2013-25).
28. Krajský soud má za to, že z odůvodnění obou rozhodnutí jsou dostatečně patrné všechny výše uvedené náležitosti a obě rozhodnutí netrpí nepřezkoumatelností. Nadto soud doplňuje, že nepřezkoumatelností rozhodnutí je povinen se zabývat *ex offio*.
29. Užívání jmen a příjmení v úředním styku je bezpochyby věcí veřejnoprávní, nejde jen o soukromou záležitost občana, a proto jsou státy oprávněny stanovit pro užívání jmen a příjmení svých občanů pravidla. V České republice stanoví tato pravidla zákon o matrikách. Ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 zmíněného zákona se jméno, popř. jména dítěte, do matriky zapisí podle souhlasného prohlášení rodičů.
30. Podle § 62 odst. 1 téhož zákona *do matriční knihy nelze zapsat jména zkomolená, zdrobnělá a domácká. Fyzické osobě mužského pohlaví nelze zapsat jméno ženské a naopak. Matriční úřad dále nezapiše jméno, pokud je mu známo, že toto jméno užívá žijící sourozenec, mají-li sourozenci společné rodiče. Vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména, je občan povinen předložit doklad vydaný znalcem*.
31. Jméno dítěte narozeného v České republice se zapisuje do matriky v knize narození. Ve správní praxi je uplatňována zásada, že jako jméno dítěte může být zvoleno jméno existující, doložené, v jeho základní, samostatné, stylově neutrální podobě. Rodiče tedy mohou zvolit jakékoliv existující jméno v jeho základní podobě, tj. nejen jméno české nebo cizí již zdomácnělé a běžně používané, ale zákon nevylučuje ani zápis jména cizího, které u nás dosud běžně užíváno není, a to ani přímý zápis cizojazyčné podoby jména. I pro jméno cizí a u nás neobvyklé přitom platí, že by se mělo jednat o jméno existující a mělo by být zapsáno v jeho základní spisovné podobě. Pro většinu u nás běžně užívaných jmen lze ověřit jeho pravopisnou podobu v Pravidlech českého pravopisu nebo ve Slovníku spisovného jazyka českého. Problematické je však takové ověření právě u jmen cizích neobvyklých, která se u nás běžně neužívají, a proto ani nemají vžitou pravopisnou podobu.
32. Podstatou sporu v projednávané věci tedy není vyřešení otázky, zda se jedná o jméno existující či nikoliv (účastníci nerozporují samotnou existenci této podoby jména), ale je nutné se vypořádat s tím, do jaké míry se jedná o osamostatněnou podobu jména.

V souvislosti s ní je pak nutné vyřešit, zda a případně do jaké míry jsou správní orgány povinny převzít doporučení a závěry znalce ve znaleckém posudku.

33. Podle § 3 správního řádu je správní orgán povinen postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v § 2 citovaného zákona. Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 13. 8. 2008, č. j. 1 Azs 59/2008-53 konstatuje, že „*Aplikace zásady materiální pravdy zakotvené v § 3 správního řádu z roku 2004 (dále jen "správní řád"), podle něhož správní orgán postupuje tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, je pochopitelně limitována určením rozsahu, v němž je zjišťování skutkového stavu nezbytné pro rozhodování správního orgánu v konkrétním případě. V tomto omezení se projevuje jiná zásada správního řízení, a to zásada procesní ekonomie. Pro vedení dokazování ve správním řízení to tedy znamená, že žadatel může navrhnout provedení určitých důkazů, správní orgán však takovými návrhy není vázán, provede však vždy důkazy, které jsou potřebné ke zjištění věci, jak ostatně výslovně uvádí ustanovení § 52 správního řádu.*“
34. Nejvyšší správní soud se k otázce znaleckých posudků předložených účastníky řízení již vyjadřoval v například rozsudcích ze dne 21. 11. 2013, č. j. 6 As 61/2013 – 36, a ze dne 22. 5. 2013, č. j. 6 As 22/2013 – 27, kde téměř shodně uvedl, že: „*Striktně vzato lze ve správním řízení za znalecký posudek označit pouze takový posudek, který podal znalec ustanovený správním orgánem podle § 56 správního řádu. Uvedený pojem sice správní praxe běžně užívá i pro posudky vyhotovené soudním znalcem a předložené účastníkem řízení (přičemž např. v občanském soudním řízení se takové označení opírá o výslovnou úpravu v § 127a o. s. ř.), avšak i toto užití je třeba omezit na znalecké posudky splňující náležitosti stanovené v § 13 vyhlášky č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.*“ Na citované rozsudky pak navázal v rozsudku ze dne 11. 11. 2014, č. j. 6 As 207/2014 – 36, v němž shrnul: ..., „*ve správním řízení se za „znalecký posudek“ stricto sensu označuje pouze takový posudek, který podal znalec ustanovený správním orgánem podle § 56 správního řádu. Správní praxe běžně užívá tento pojem largo sensu i pro posudky vyhotovené soudním znalcem a předložené účastníkem řízení a nakládá s nimi obdobně. Toliko pro přehlednost Nejvyšší správní soud označuje posudek Ing. Bukovského, vyhotovený pro žalobcovu předchůdkyni, v předchozím i následujícím textu jako posudek odborný, což však nic nemění na tom, že i tento posudek podal znalec, opatřil jej znaleckou doložkou a v řízení před soudem by se i s takovým posudkem zacházelo jako s plnohodnotným znaleckým posudkem podle výslovné právní úpravy v § 127a občanského soudního řádu.*“
35. Na základě citovaného ustanovení o. s. ř. (zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů) je tak v řízeních před soudem (i ve správním soudnictví) znalecký posudek předložený účastníkem řízení, pokud splňuje stanovené formální požadavky, považován za důkazní prostředek – znalecký posudek, a to bez ohledu na to, zda byl předložen až v řízení před soudem, nebo v rámci správního řízení. Z logiky věci je pak nepřijatelné, aby ve správním řízení byla tatáž listina považována za jiný podklad pro rozhodnutí (důkaz listinou), na který nemusí být nahlíženo jako na znalecký posudek, zatímco v řízení před soudem by takovému dokumentu byla přiznána důkazní síla znaleckého posudku. Proto i v řízení před správním orgánem musí být takový posudek předložený účastníkem řízení, pokud splňuje náležitosti uvedené v § 127a o. s. ř., hodnocen stejně jako důkaz znaleckým posudkem.

36. K problematice znaleckého posudku v soudním řízení se podrobně zabývá např. již žalobci upomínaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 28 Cdo 329/2010, ve kterém je uvedeno, že „znalecký posudek je jedním z důkazních prostředků (§ 125, § 127 o. s. ř.), který soud sice hodnotí jako každý jiný důkaz podle § 132 o. s. ř., od jiných se však liší tím, že odborné závěry v něm obsažené nepodléhají hodnocení soudem podle zásad § 132 o. s. ř. Soud hodnotí přesvědčivost posudku co do jeho úplnosti ve vztahu k zadání, logické odůvodnění jeho závěrů a soulad s ostatními provedenými důkazy. Hodnocení důkazu znaleckým posudkem tedy spočívá v posouzení, zda závěry posudku jsou náležitě odůvodněny, zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, s nimiž se bylo třeba vypořádat, dále zda závěry posudku nejsou v rozporu s výsledky ostatních důkazů a zda odůvodnění znaleckého posudku odpovídá pravidlům logického myšlení. Z uvedeného vyplývá, že důkaz znaleckým posudkem soud hodnotí jako každý jiný důkaz, nemůže však přezkoumávat věcnou správnost odborných závěrů (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 25 Cdo 583/2001). Soud proto při hodnocení znaleckého posudku musí zkoumat, zda provedený úkon byl učiněn řádně, tj. zda znalec dodržel soudem uložené zadání (zodpověděl na otázky, resp. zadání soudu k předmětu znaleckého úkonu s určitě a srozumitelně vyloženým závěrem, který má oporu v podkladových materiálech, netrpí rozpory atd.). Zjistí-li soud, že znalec nedostatečně splnil úkol, který soud vymezil ve svém opatření, případně jej nesplnil vůbec, podle okolností případu posoudí, zda znalce opatřením zaváže k doplnění tohoto neúplného (nedostatečného) posudku, a to i případně cestou realizace pořádkového opatření (uložením pořádkové pokuty dle § 53 odst. 1 o. s. ř.), nebo zda za účelem posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, ustanoví jiného znalce (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2009, sp. zn. 30 Cdo 3450/2007, publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. C 7652). Aby soud mohl znalecký posudek odpovědně hodnotit, nesmí se znalec omezit ve svém posudku na podání odborného závěru, nýbrž z jeho posudku musí mít soud možnost seznat, z kterých zjištění v posudku znalec vychází, jakou cestou k těmto zjištěním dospěl a na základě jakých úvah došel ke svému závěru (srov. Rc 47/55). Závěry znaleckého posudku přitom nelze bez dalšího přebírat, ale je třeba v případě potřeby je ověřovat i jinými důkazy, a to zejména tehdy, jestliže mohou být pochybnosti o správnosti závěrů znaleckého posudku. Tak je tomu např. tehdy, připouští-li znalecký posudek možnost zpřesnění jím uváděných údajů, avšak k tomuto zpřesnění znalec nepřikročí, nebo postupuje-li znalec ve znaleckém posudku podle určitého předpisu, ale v dílčím závěru se od něho bez bližšího zdůvodnění odchýlí (srov. Rc 33/95). Může také dojít k situaci, kdy jednotlivé dílčí závěry ve svém souhrnu si do určité míry odporují, nebo vycházejí ze zjištění, které neodpovídá znalcem popisovanému jevu, resp. souhrnu skutečností, k nimž měl znalec přihlížet.“
37. Krajský soud, stejně jako správní orgány, dovodil, že ve znaleckém posudku Mgr. V., Ph.D. chybí náležité odůvodnění posudkového závěru, že se jedná o osamostatnělé domácké jméno. Znalkyně tuto skutečnost dovozuje pouze ze samotné existence této podoby jména v matričních knihách - tento svůj závěr opírá výlučně o existenci zápisu této podoby jména, chybí hlubší historický a sociolingvistický rozbor osamostatnělosti této podoby jména. Závěr znalkyně o tom, že jméno „Honza“ je již jménem osamostatnělým, nemá komplexní oporu ve znaleckých zjištěních, neboť není explicitně zohledněna situace možnosti volného zápisu jmen před 1. 7. 2001. Předmětný znalecký posudek neobsahuje konkrétní, historií podložené zdůvodnění, řešerši zachycení uvedené podoby jména, lingvistické průzkumy či jiné podklady. Jeho obsahem je pouze závěr o tom, že se do matriky zapisují jiná jména v domácké podobě (bez rozlišení důvodů, proč

se tak činí u daného konkrétního jména). Správní orgán I. stupně se obsahem předmětného znaleckého posudku předloženého účastníky správního řízení (nyní žalobci) detailně zabýval a tento hodnotil ve smyslu § 50 a § 51 správního řádu na stranách 3 – 5 svého rozhodnutí. Žalovaný se k tomuto hodnocení následně přiklonil, jak plyne ze strany 3 žalobou napadeného rozhodnutí. Správní orgány měly výhrady rovněž k zaměření znalkyně, která vypracovala předmětný posudek - k tomu srov. poslední odstavec na straně 7 rozhodnutí správního orgánu I. stupně.

38. S ohledem na výše uvedené výhrady ke znaleckému posudku předloženému účastníky správního řízení a s ohledem na dikci § 3 správního řádu si správní orgán I. stupně vyžádal odborné stanovisko od Ústavu pro jazyk český Akademie věd České republiky, oddělení onomastiky. Stanovisko ze dne 26. 4. 2022 obsahovalo vyjádření uvedeného orgánu k zápisu domácké podoby jména Jan ve tvaru Honza do rodného listu. Ze stanoviska plyne, že požadovaná forma „Honza“ je česká domácká, neoficiální podoba mužského jména Jan. Poslední sociolingvistické průzkumy potvrdily, že toto jméno je i nadále českými mluvčími chápáno jako jméno neoficiální a k jeho osamostatnění v češtině nedochází. Jméno Honza tedy nesplňuje nároky kladené zákonem na jména vhodná k zápisu do matričních dokladů. Skutečnost, že v některých státech, v nichž zákon umožňuje zápis neoficiálních podob jmen, by jméno Honza mohlo být zapsáno, není z jazykovědného hlediska a z hlediska českých zákonů relevantní.
39. Správní orgány, zejména pak správní orgán I. stupně, následně hodnotily provedené dokazování v souladu s již výše uváděnými § 3, § 50 a § 51 správního řádu. Správní orgán I. stupně jasně a srozumitelně vysvětlil (v souvislosti s hodnocením provedených důkazů), proč dospěl k závěru o tom, že jméno „Honza“ nelze do matričních dokladů zapsat, a to právě s ohledem na dikci § 62 zákona o matrikách (k tomu srov. zejména strany 3 a 5 rozhodnutí správního orgánu I. stupně).
40. Stejně tak se správní orgány obou stupňů vypořádaly s výskytem jména „Honza“ v celkem 7 případech v matričních zápisech v České republice. Jméno v této podobě bylo zapsáno za neurčitých okolností – bez zohlednění skutečnosti, že před 1. 7. 2001 nebyl zápis jména do matriky nikterak limitován anebo došlo k zápisu chybně (v rozporu s § 62 zákona o matrikách), což samo o sobě nemůže zakládat legitimní očekávání žalobců (k tomu srov. str. 8 rozhodnutí správního orgánu I. stupně a str. 3 rozhodnutí žalovaného).
41. K námitce **porušení legitimního očekávání** žalobců krajský soud ještě dále uvádí, že žalobci již ve svém odvolání argumentovali nepřipustnou diskriminací a odlišným postupem v typově obdobné věci. S tímto odvolacím bodem se žalovaný vypořádal v odst. 7-9 na str. 4 a odst. 2 na str. 5 napadeného rozhodnutí, ve kterých bylo konstatováno, že buď se jedná o zápisy před zavedením zákonného omezení domáckých jmen (tj. před 1. 7. 2001), případně nelze posoudit okolnosti zapsání tohoto jména, a tedy s ohledem na nemožnost zjištění shodných okolností s našim případem (např. v souvislosti s probíhající transsexualitou nebo zápis jména cizinců) nelze založit legitimní očekávání. Nebo též mohlo jít o zápis jména provedený v rozporu s platnou a účinnou legislativou. O skutečnosti, že jméno „Honza“ bylo v rámci matričních knih v minulosti zapsáno nejméně sedmkrát, není mezi účastníky řízení sporu.
42. Nejvyšší správní soud se k otázce stability správní praxe a její vynutitelnosti před správními soudy vyslovil v rozsudku ze dne 28. 4. 2005, č. j. 2 Ans 1/2005 - 57, publikovaném ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 605/2005, v

rozsudku ze dne 25. 4. 2006, č. j. 2 As 7/2005 - 86, a v rozsudku ze dne 23. 8. 2007, č. j. 7 Afs 45/2007 - 251, publikovaném ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 1383/2007. Princip vázanosti správního orgánu vlastní správní praxí, jestliže se taková praxe vytvořila, vyplývá ze zásady zákazu libovůle a neodůvodněné nerovného zacházení (viz čl. 1 věta první Listiny základních práv a svobod). Tento ústavní princip, který musí veřejná správa respektovat, je vyjádřen i na úrovni podústavního práva v § 2 odst. 4 správního řádu.

43. Z judikatury Ústavního soudu k této problematice lze poukázat na nález Ústavního soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. II. ÚS 487/03, podle něhož „Ústavní soud již ve své judikatuře konstatoval, že ke znakům právního státu a mezi jeho základní hodnoty patří neoddělitelně princip právní jistoty (čl. 1 odst. 1 Ústavy), jehož nepominutelným komponentem je nejen předvídatelnost práva, nýbrž i legitimní předvídatelnost postupu orgánů veřejné moci v souladu s právem a zákonem stanovenými požadavky“. Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2003, sp. zn. IV. ÚS 525/02, „každému navrhovateli vzniká v řízení před orgánem veřejné moci legitimní očekávání, že bude-li postupovat v souladu se zákonem a konkrétními pokyny tohoto orgánu, povede to v případě úspěchu ve sporu k vydání reálně vykonatelného rozhodnutí“.
44. S ohledem na výše uvedené rozšířený senát v svém usnesení ze dne 21. 7. 2009, č. j. 6 Ads 88/2006-132, konstatuje, že „správní praxe zakládající legitimní očekávání je ustálená, jednotná a dlouhodobá činnost (příp. i nečinnost) orgánů veřejné správy, která opakovaně potvrzuje určitý výklad a použití právních předpisů. Takovou praxí je správní orgán vázán. Jen taková správní praxe je doplněním psaného práva a je způsobilá modifikovat pravidla obsažená v právní normě.“ Správní praxi zakládající legitimní očekávání lze změnit, pokud je taková změna činěna do budoucna, dotčené subjekty mají možnost se s ní seznámit a je řádně odůvodněna závažnými okolnostmi. Libovolná (svévolná) změna výkladu právních předpisů směřující k tíži adresátů není přípustná. Za racionální (nikoliv svévolnou) změnu správní praxe lze přitom s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem považovat změnu interpretovaného zákona, změnu zákonů souvisejících s interpretovaným předpisem (systematický výklad) a změnu skutečností rozhodných pro interpretaci zákona (teleologický výklad).
45. Nicméně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 4. 2017, č. j. 6 As 98/2016-54, rozvádí okolnosti, za nichž legitimní očekávání adresáta založeno být nemůže. „Legitimní očekávání na straně adresátů veřejné správy mohou zpravidla založit pouze jednání a postupy, které jsou v souladu se zákonem a v jeho mezích, tedy *secundum et intra legem*, nikoli *contra legem*, a s ohledem na princip enumerativnosti státních pretenzí, resp. legality výkonu veřejné moci (čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, též § 2 odst. 1 správního řádu) ani *praeter legem* (viz např. citované usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu [č. j. 6 Ads 88/2006-132] v odstavci 73). Nezákonná správní praxe očekávání, natož legitimní, založit nemůže, neboť nezákonnou správní praxí, jednal-li (dosud) správní orgán mimo svou pravomoc a působnost (*ultra vires*), nemůže být správní orgán do budoucna vázán. To je nepochybně správné obecné východisko, v konkrétních případech však nemusí být situace tak jednoznačná. To, že správní orgán jednal *ultra vires*, nemusí být vzhledem k narůstající složitosti a nepřehlednosti právního řádu zdaleka zřejmé ani samotnému správnímu orgánu a adresátům jeho aktů, až do doby, než na to sofistikovaným výkladem právních předpisů nepřijdou vyšší soudy. Nelze vyloučit, že i jednání, jež je nakonec shledáno jednáním *ultra vires*, může v konkrétní situaci (šlo-li např. o dlouhodobou a dosud

nikým a nijak nezpochybňovanou správní praxi nebo akty, které se zřetelně neprotiví ustanovení zákona nebo soudní judikatuře a které nebyly vyvolány, vydány nebo udržovány korupcí nebo jiným trestným nebo nepoctivým jednáním úředních osob či na základě nepravdivých, nesprávných či neúplných údajů) založit na straně adresáta veřejné správy očekávání, jemuž bude zcela výjimečně, při absenci konkurujícího závažného veřejného zájmu, poskytnuta v zájmu obecné spravedlnosti a alespoň do určité míry soudní ochrana.“

46. Krajský soud má za to, že žalobcům nemohlo být založeno legitimní očekávání jen na základě existujících zápisů jména do matričních knih, žalovaný správně popsal, jaké okolnosti mohly vést správní orgány k jejich zapsání. Vedle případů, které nejsou s tímto případem totožné (např. zápis dle jiné právní úpravy, zápis jména provedený s probíhající transsexualitou či zápis jména cizince), lze zápis této podoby jména v době platné a účinné právní úpravy, dítěti českých státních občanů, shledávat jako nezákonnou správní praxi, která dle výše uvedených úvah legitimní očekávání též založit nemůže.
47. Námitku nedostatečně zjištěného skutkového stavu soud hodnotí jako nedůvodnou. Pro posouzení, zda se jedná o domáckou osamostatnělou podobu jména, není rozhodné zjištění okolností jednotlivých případů zápisů této podoby jména. Jak bylo výše popsáno, ve správní praxi mohly v zásadě nastat čtyři důvody pro zápis tohoto jména a ani jeden z nich nebyl způsobilý ovlivnit skutečnost, že se o osamostatnělou podobu nejedná. Obdobně též znalecký posudek svůj závěr o doporučení této podoby jména postavil pouze na existujících zápisech, nicméně sociolingvisticky bylo ÚJČ vyhodnoceno jako domácké neosamostatnělé.
48. Spíše nad rámec výše uvedeného krajský soud na tomto místě dále doplňuje, že neshledal důvody pro nařízení jednání a provedení důkazu listinami, které žalobci připojili k žalobě (na č. l. 17 – 23 soudního spisu), a to pro jejich nadbytečnost, potažmo nerelevanci stran nyní projednávané věci. K těmto patří listina o výskytu jména „Honza“ u Magistrátů měst České Budějovice a Olomouc – s uvedeným se správní orgány vypořádaly ve svých rozhodnutích (k tomu viz výše). A dále znalecké posudky M. Knappové a UJC z let 2013 – 2019 vztahující se k jménům Amálka, Aňa, Dado, Lenny a Lolla. Uvedená jména, respektive jejich zápis v matričních knihách nesouvisí se zápisem jména Honza a otázkou jeho osamostatnění pro tyto účely. Se zápisem vybraných jmen, na která žalobci poukazovali, se rovněž správní orgány obou stupňů ve svých rozhodnutích náležitě vypořádaly.

IV. Závěr a náklady řízení

49. Soud tak neshledal žalobou důvodnou a nad její rámec nezjistil žádnou vadu, jež by měla za následek nezákonnost žalobou napadeného rozhodnutí a k níž by musel přihlížet z úřední povinnosti. Soud proto žalobu jako nedůvodnou podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
50. Výrok II. o náhradě nákladů řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s., neboť úspěšnému žalovanému nevznikly náklady řízení nad rámec jeho běžné úřední činnosti a žalobci nebyli v řízení úspěšní, pročez nemají právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního

soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 19. dubna 2023

JUDr. Jan Rutsch v. r.
předseda senátu